

NATURA.

1. Nullum quippe vitium ita contra naturam, ut naturæ deleat extrema vestigia. *August. in quod. epist.*

2. Vince naturam diligentia, exclude corporis somnum. Naturam nobis formare non possumus, possumus diligentiam. *Amb. in lib. de Joseph.*

3. * Naturæ industria numquam in nobis dormiret: grande profecto in nobis donum naturæ, ipsa est. *Bernad. Cant. serm. 55.*

4. Natura creatrix, est quædam vis et potentia divinitus rebus insita, alia ex aliis in suo genere producens. *Hugo.*

5. * Multis signis natura declarat quid velit, ac quærat, ac desideret: absurdescimus tamen nos eo modo, nec quæ ab ea monentur audimus. *Tullius.*

6. * Naturæ non attinet repugnare, nec quidquam sequi quod assequi non queas, quod nihil decet, invita (quod ajunt) Minerva, id est, repugnante et adversante natura. *Idem in offic.*

7. Natura an fuerit noverca homini projecto corpore fragili, anxio ad molestias, molli ad labores, prono ad libidines. *Tull. in lib. de natura deor.*

8. Nulla naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. Quidquid infixum et ingentum est, lenitur arte, non vincitur. *Senec. 20. epist.*

9. Tenenda est via, quam natura præscripsit, nec ab illa declinandum: illam sequentibus omnia facilia et expedita sunt: contra illam viventibus, non alia vita est, quam contra aquam navigantibus. *Se. in epi.*

Vide etiam in tit. Ascensio, núm. 19. in tit. Consuetudo, núm. 24. in tit. Divitiæ, núm. 36. in tit. Homo, 3, 14, 20. in tit. Lascivia, núm. 1. in tit. Otiositas, núm. 12. in tit. Paupertas, núm. 28. in tit. Senectus, núm. 6.

NEGLIGENTIA.

1. Si curare parva negligimus insensibiliter seducti, audacter etiam majora perpetramus. *Gregor. in moral.*

2. * Vitanda est negligentia, nam in graviore periculo est desperationis judicium. *Bern. in Psalm. 44. serm. 11.*

3. * Omnes sumus in minimis cauti, in maximis negligentibus, hoc ita fit, quia ubi vera vita sit, ignoramus. *Hier.*

4. Sicut in uno quoque mater est diligentia, ita universæ doctrinæ, et disciplinæ noverca est negligentia. *Boët. de discip. sch.*

5. Quodammodo custodiri negligentius solet, quidquid facile creditur posse reparari. *Joan. Cass.*

6. Turpissima est jactura, quæ per negligentiam fit. Quem mihi dabis, qui aliquod pretium tempori ponat, qui diem æstimet, qui intelligat se quotidie mori? In hoc enim fallimur, quod morlem non prospicimus. Magna pars jam ejus præterit: quidquid ætatis retro est, mors tenet, tu vero omnes horas complectere: sic fiet, ut minus ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris. *Sen. in epist.*

7. Negligentia est animi torpor, quo quis minus diligens est in exequendo quod exequi debet. *Hugo.*

Vide etiam in tit. Consilium, núm. 18, 29, 30. in tit. Correctio, núm. 36, 75, 77. in tit. Exercitatio, núm. 9, 10. in tit. Exemplum, núm. 12. in tit. Loquacitas, núm. 7. in tit. Natura, núm. 2.

NOBILITAS.

1. Sola apud Deum libertas est, non servire peccatis. Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. *Hier. in epist. ad Celant.*

2. Nulli te unquam de generis nobilitate præponas: nec obscuriores quaslibet, et humili loco natas, te inferiores putes: nescit religio nostra personas, nec condiciones hominum, sed animas inspicit. *Ibidem.*

3. Ille apud Deum præest potior, non quem nobilitas generis, nec dignitas sæculi, sed quem devotio fidei et sancta vita commendat. *Hier. in quadam epist.*

4. Nihil aliud video in nobilitate appetendum, nisi

quod nobiles quadam necessitate constringuntur, ne ab antiquorum probitate degenerent. Non enim datur nobili patri palma, sed cursui et plerumque nobilitas carnis ignobilitatem parit mentis. *Ibidem.*

5. Nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, ut minus se in hoc modo dispiciant, qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerunt. *Greg. in dialog.*

6. Genus clarum, corpus aptum, forma evidens, ingenium velox, eruditionis utilitas, et morum honestas gloriosa quidem sunt: si tibi usurpas, est qui quaerat, et judicet. *Bern. in epist. ad magistrum Gualterium de Calvo monte.*

7. Nescio cum quo pacto virtus ignobili placet, an forte plus claret siquidem ignobilis quum caret gloria, non facile liquet, utrum quia noluit, aut quia non possit habere: laudo factam de necessitate virtutem: sed plus illam, quam elegit libertas, non induxit necessitas. *Bern. in quadam epist.*

8. Ille clarus, ille sublimis, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam putet, si dedignetur servire vitiis, et ab eis non superari. *Chrys. super Matth.*

9. Quid enim prodest ei quem sordidant mores, generatio clara? Aut quid nocet illi generatio vilis, quem mores adornant? Ipse enim se vacuum ab omnibus bonis ostendit, qui gloriatur in patribus. Quid profuit Cham quod fuerit Noë filius? nonne separatus de medio filiorum, qui secundum carnem frater fuerat natus, secundum animam factus est servus? Nec familia ejus sancta potuit defendere impios mores. *Chrys. in ill. Matth. 4. Patrem habemus Abraham.*

10. Quid Timotheo nocuisse creditur, quod fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahamæ quod patrem habuit Tharam luteorum deorum cultorem? nonne separatus à genere suo, positus est in caput fidelium: ut jam non diceretur filius peccatorum, sed pater sanctorum? nec potuerunt ejus gloriam sordidare paterni errores. *Ibidem.*

11. Stagnum de argento egreditur, sed non est ar-

gentum. Itaque argentum colatum servatur, stagnum autem foras expellitur. Melius est, de contemptibili genere clarum fieri, quam de claro genere contemptibilem nasci. Qui enim de claro genere clarus nascitur, gloria claritudinis ejus, non est ejus solius, sed communis videtur: qui autem de contemptibili genere clarus egreditur, tota gloria claritudinis ejus solius est, qui vero de contemptibili genere contemptibilis nascitur, turpitudine contemptibilitatis solius ejus non est, sed etiam generis. Qui autem de claro genere contemptibilis nascitur, omnis turpitudine est ejus solius, ideo melius est ut in te gloriantur parentes, quam tu in parentibus glorieris. *Ibidem.*

12. Omnino iniquum est nobiliora ingenia studiis deonestari minoribus: et eos, quos graviora expectant officia, voluptatis ac vanitatis occupationibus agitari. *Chrysost. de Curia. nug.*

13. Nobilitas à me procedens, est mihi cordi plus, quam quæ ex patrum procedit nobilitate: quia in quo desinit cujusque nobilitas, tunc avorum nobilitate congrue indiget. *Cass. in quadam epist.*

14. Sicut indigna posteritas laudes antiqui generis abnegat: ita præclara de patribus egregia dicta confirmat, juxta illud: *Præconia veterum præsens docuit vena virtutum.* Laudabilis enim vena suam servat originem, et fideliter posteris tradit, quæ in se gloriose transmissione promeruit. *Cass. lib. 5. epist.*

15. Similitudinem suorum felix vena custodit, quando pudet delinquere, qui similia nequit in suo genere reperire. Hinc est, quod melius agnoscitur elegeris nobilem, quam fecisse felicem: quia iste communitus, per veterum se facta custodit: ille autem exemplum non habet nisi quod fecerit. *Ibidem.*

16. Nam si inveterate, et per genus ductæ divitiæ nobilem faciunt, multo magis præstantior est nobilitas, cujus origo thesauris prudentiæ locuples invenitur. *Ibid.*

17. De nobilitate parum laudis prædicare possum, bonus enim vir mihi nobilis videtur, qui vero non justus est, licet à patre meliore, quam Jupiter sit,

genus ducat, ignobilis mihi videtur. *Demost. 1. Olynt.*

18. Omnes boni semper nobilitati favemus, et quia reipublicæ utile est, nobiles esse homines dignos majoribus suis, et quia valere debet apud nos senex clarorum hominum de Republica meritorum memoria, etiam mortuorum. *Cicer. pro Sestio.*

19. Si possent homines facere sibi sortem nascendi, nemo esset humilis, nemo egenus, unusquisque felicem domum invaderet: sed quamdiu non sumus, natura nos regit, et in quamcumque vult casam nos mittit. Quemcumque volueris revolvere nobilem, ad humilitatem pervenies. Quid recenseam singulos, cum hanc urbem tibi possem ostendere? Nudi stetero colles, inter quos tamen effossa mœnia. Nihil est humili casa nobilius. *Sen. de sentent. orato.*

20. Eis, qui non nati sunt nobiles, sed facti nihil crudelius, juxta illud: Asperius nihil est humili cum surgit in altum. *Ibidem.*

21. Habet hoc optimum generosus animus, quod concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant et sordida. Felix, qui ad meliora imperium animi dedit: ponet se extra conditionem fortunæ, prospera tentabit, adversa comminuet, et aliis admiranda despiciet. *Sen. 37. epist.*

22. Nobilitas animi, generositas est sensus: nobilitas hominis est generosus animus. *Ibidem.*

23. Ingenuitas non recipit contumeliam. *Senec. lib. de moribus.*

Vide etiam in tit. Nativitas, núm. 13.

NOCUMENTUM.

1. Facinus est, quod agit indomita cupiditas, ut noceat alteri. *Aug. sup. Joannem.*

2. Nec aliquid nocet fidelibus negata eorum corporibus sepultura, nec si exhibeatur aliquid infidelibus prodest. *August. de cura pro mortuis agenda.*

3. Quantum ad peccati rationem pertinet, nocuit, qui nocere disposuit. *Hier. in epi.*

4. Aliud quoque est nocere, quod semper potes, aliud prodesse cum possis, aliud non facere, aliud non operari bonum. Illud tibi rursus occurrit non sufficere Christianum, si unam partem justitiæ impleat, quum utraque præcipitur. *Hieron. ad Celant.*

5. Sed utinam soli impugnarent nos maligni spiritus cum suggestionibus suis, et nihil nocerent homines perniciosi exemplis, persuasionibus importunis, sermonibus adulationis vel detractionis, atque aliis mille modis. *Bern. in ser.*

6. Et si omnes, qui mare et terram habitant, conveniant ad lædendum nocere nequaquam poterunt ei, qui à semetipso non læditur. *Chry. de reparat. lapsi.*

7. Raro læditur homo ab extraneis, si sui eum non lædant: magis enim insidiis nostrorum, quam aliorum periclitamur. *Isid. lib. 4. de sum. bon.*

8. Ridiculum est aliquem odio nocentis, innocentiam suam perdere: insidiosissime nocet, cui gratiæ aguntur pro injuria. *Sen. in epist.*

Vide etiam in tit. Crudelitas, núm. 3. in tit. Diabolus, núm. 2. in tit. Homo, 21. in tit. Inimicitia, núm. 16.

OBEDIENTIA.

1. Quid iniquius quam velle sibi obtemperari á minoribus, et nolle obtemperare majoribus? *August. de opere monacho.*

2. Non potuit Deus perfectius demonstrare, quantum sit bonum obedientiæ, nisi quum prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet palmam, sola ibi obedientia invenit pœnam. *Aug. super Psalm.*

3. Obedientia non servili metu, sed charitatis affectu servanda est: non timore pœnæ, sed amore justitiæ. *Gregor. 12. moral.*

4. Obedientia sola virtus est, quæ menti ceteras virtutes inserit, insertasque custodit. *Melior est obedientia quam victimæ: obedientia victimis jure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam*

vero voluntas propria maclatur. *Gregor. lib. 55. mor. tractans illud. 1. Reg. Melior est obediens.*

5. Nec studium bonæ actionis, nec ostium sanctæ contemplationis, nec lachrymæ pœnitentis extra Bethaniam esse potuerunt. *Bern. de nova. milit.*

6. Perfecta obedientia legem nescit, terminis non arclatur: nec contenta angustiis professionis, largiori voluntate fertur in latitudinem charitatis, et ad omne quod iungitur, spontaneo vigore liberalis, alacrisque animi motum non considerans in infinitam libertatem extenditur. *Bern. de præcep. et dispensa.*

7. Melius est obedire Deo, quam hominibus, et ipsis melius magistris, quam discipulis: porro in magistris melius nostris, quam extraneis, quibus autem melius constat obedire, ipsis proculdubio non obedire, est detestabilius. *Ibidem.*

8. Verus obediens mandatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, et se totum intus colligit, ut mandatum peragat imperantis. *Bernard.*

9. Non attendit verus obediens, quale sit quod præcipitur, hoc solo contentus, quia præcipitur. *Ibid.*

10. In ipsa obedientiæ via tibi fortasse aliqua dura et aspera occurrere possunt, ut accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet salubria sint, minus tamen suavia videntur: hoc si molestè caperis sustinere, si dijudicare prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleas quod jubetur, non est virtus patientiæ, sed velamen malitiæ. *Bern. in ser. 22.*

11. Quisquis apertè vel occultè satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater iungat, ipse se seducit, et sibi quasi de obedientia blanditur: neque ipse in ea re prælato, sed magis ei prælatus obedit. *Bernard.*

12. Non est dubium, quin ampliorem gratiam mereatur, qui paratum se exhibet ante mandatum, quam qui obedire satagit post mandatum. *Bern. in ser.*

13. In obediendi ratione hæc generalis regula teneatur, ut in difficilioribus quidem agendis obeditio

gratior, quam prævaricatio gravior judicetur, et in facilioribus minusque onerosis contemptus damnabilior, quam actus laudabilior, æstimetur. *Bernard. de præcepto et dispensatione.*

14. Solum censuerim fregisse votum, violasse propositum, prævaricasse pactum, qui et præceptum contempserit et remedium: nam illum sane dico securum, qui etiam si interdum obedire præterierit, consilium non respuit pœnitentiæ. *Ibidem.*

15. Si jubente seniore ut sileam, verbum mihi forte per oblivionem elabitur, reum me confiteor obedientiæ, sed venialiter. Si ex contemptu sciens et deliberans, sponte in verba prorupero, et rupero silentii legem, prævaricatorem me constituo, et criminaliter: et si impœnitens persevero usque ad mortem, peccavi damnabiliter. *Ibidem.*

16. Optimum in moribus dixerim, qui in nullo prorsus resistat prioribus, aut invideat paribus, aut subjectis in superbia præsit: prælatis obediens, sociis congruens, subditis utiliter condescendens, Deo devotus, magistris subditus, senioribus obediens, minoribus obtemperans, angelis placens: verbo utilis, corde humilis, omnibus mansuetus. *Bern. super Cant.*

17. Multi denique sub præceptore quieti vivunt, quos si iugo absolvas, videas non posse quiescere, nec se ullo modo, æqualibus servare innoxios, simpliciter ac sine querela inter fratres conversari, super fratres non solum inutiliter, sed etiam insipienter et nequiter, minime quidem egentes magistro, nec tamen idonei magisterio. *Ibidem.*

18. Nullo alio vilio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quam quum eum neglectis consiliis seniorum, suo iudicio persuaserit, diffinitionique confidere. *Joan. Cass. in coll. Abbatibus Moysi.*

19. Unum atque idem inobedientiæ genus est, vel propter operationis instantiam, vel propter otii desiderium senioris præterire mandatum: tamque dispensiosum est pro somno, quam pro vigilantia monasterii

statuta convellere. Tantum denique est abbatis transire præceptum, ut legas, quantum si contempnas, ut dormias *In collat. Dani. Abbatis.*

20. Inobediendiæ morbus, ex superbiæ tumore procedit, sicut sanies ex ulcere: sic ex superbia contemptus manat: hoc autem tribus modis mederi solet, videlicet emplastro, unguento, et ferro: id est, exemplo boni operis, verbo exhortationis, et disciplina correctionis. Quum enim ulcus non emittit per confessionem saniem, vel ex commotione non promittit emendationem, restat ut ferri recipiat incisionem, id est, correctionem disciplinæ. *Hug. de 12. abusio.*

21. Imponitur nomen obediendiæ præcepto, loco et facto, ut designet quid præcipitur, monstret quod agitur, nominet locum in quo quis moratur. Prima facilis, secunda gravis, tertia ad utramque se habet. Leve est enim præcipere, sed grave est adimplere, locus vero aliquando placet, aliquando displicet, placet quibusdam, non quia abundet fratribus, sed quia piscibus, placet quia abundat famulis et fabulis: placet, quia solus cuncta possidet: et sic fit, ut vocetur obediencia, cum non sit: hanc obedienciam multi desiderant, ut extra obedienciam esse non queant. *Ibidem.*

22. Inobediencia est ex duritia mentis obstinata, cui debeas, imperanti nolle obtemperare. *Tullius.*

23. Corruptur atque dissolvitur imperantis officium si quis ad id quod facere jussus est, non obsequio debito, sed consilio non considerato respondet. *Gell. lib. 2.*

Vide etiam in tit. Conjugum, núm. 30. in tit. Cupiditas, núm. 12. in tit. Mandatum, núm. 13. in tit. Voluntas, núm. 21, 31.

OBSTINATIO.

1. Suspirabam ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate, velle meum tenebat inimicus, et inde funes mihi fecerat: ex perversa enim voluntate facta est consuetudo: et dum consuetudini non resistitur,

facta est necessitas, quibus quasi quibusdam annulis sibi annexis, tenebat me stricte dura servitus. *Aug. 8. confess.*

2. Tres sunt species obstinatorum. Prima eorum, qui ex correctione non proficiunt. Secunda eorum, qui ex commonitione deteriores fiunt. Tertia eorum, qui emendationem promittunt, sed non faciunt. Ex correctione Manasses factus est melior, Nabal ex commonitione deterior, Pharao ex afflictione durior. *Hug. de 12. abusio.*

3. Hominihus nimia pertinacia, atque arrogantia accidere solet, uti eo recurrant, et id cupidissime appetant, quod paulo ante contempserant. *Cass. lib. 1. de bell. Civ.*

4. Pertinacia est, ex irrationabili et inflexibili mentis obstinatione melioribus nolle cedere. *Tullius.*

5. Tunc est consummata infelicitas, ubi turpia non solum delectant, sed etiam placent, et desinit esse remedio locus, ubi quæ fuerant vitia, mores fiunt. *Senec. in prov.*

Vide etiam in tit. Charitas, núm. 24. in tit. Consuetudo, núm. 10, 11, 23, 28, 29. in tit. Cor, núm. 3. in tit. Desperatio, per totum.

OTIOSITAS.

1. Nullus fructus otii, imo magis dispendium, otiosus Esau amisit primatus benedictionem, quia maluit cibum accipere, quam quærere. *Aug. in epist. ad Ver.*

2. Nihil in sancto proposito otio deterius est, quod non solummodo non acquirit nova, sed etiam peracta consumit sanctæ vitæ ratio, processu gaudet, et crescit cessatione: trapescit, et deficit, quotidianis ac recentibus virtutum incrementis insauranda mens est, et vivendi hoc iter non de transacto, sed de reliquo meliendum. *Hieron. ad Demetr.*

3. Otium parit fastidium, exercitium famem: famem autem miro modo dulcia reddit, quæ fastidium facit insipida. *Hier. in epistol.*

4. Otiosum verbum est, quod sine utilitate loquentis et audientis dicitur: qualis qui de rebus frivolis loquitur, et fabulas antiquas narrat: cæterum qui securilia replicat, et cachinnis ora dissolvit, et aliquid turpitudinis profert, hic non otiosis verbis, sed criminosis tenebitur reus. *Hier. super Matth. lib. 1.*

5. Sed aliquid operis facito, ut te diabolus inveniat occupatum: non enim facile capitur à diabolo, qui bono vacat exercitio. *Hieron. in serm.*

6. Omne verbum otiosum, quod loculi fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicii: otiosum quippe verbum est, quod aut utilitate rectitudinis, aut justæ necessitatis caret. *Gregor. in hom. 6.*

7. Numquam Dei amor est otiosus, operatur enim magna, si est: si vero operari renuit, amor non est. *Ibidem.*

8. Ab otiosis ad noxia verba, à levioribus ad graviora venimus. *Gregor. in pastor.*

9. Otiositas mater est nugarum, et noverca omnium virtutum. Ipsa enim est, quæ virum fortem fortissime præcipitat in reatum, facit ei suffocare virtutem: superbiam et viam construere ad gehennam. *Bern. in serm.*

10. Si recte sapiens hortatur sapientiam scribi in otio, cavendum et in otio otium: fugienda proinde est otiositas mater nugarum, noverca virtutum. Inter seculares nugæ, nugæ sunt: in ore sacerdotis, blasphemix. Interdum tamen si incidant, ferendæ, referendæ tamen nunquam. *Bern. de consider. lib. 2.*

11. Sapientiam scribe in tempore otii, ergo sapientia otia negotia sunt, et quo otiosior sapientia, eo exercitior in suo genere. *Bern. super cant.*

12. Subito procedenti de umbra ad solem, de otio ad laborem, grave cernitur omne, quod incipit, sed quum ab his dissuadere, et ad illa se paulisper assuescere cœperit, usus tollit difficultatem, invenitque facile esse, quod impossibile ante putavit. *Bernard.*

13. Si propterea otiosum est verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de hoc

reddere poterimus, quod est præter rationem? *Bern. in serm.*

14. Qui otiosa quiete perfruitur, nisi spiritualiter vixerit, more pecudum vivit. *Prosp. de vit. contemp.*

15. Non dormientibus provenit regnum cælorum, nec otio et desidia, torpentibus beatitudo æternitatis ingeritur. *Leo papa in serm.*

16. Mens otiosa nihil aliud cogitare novit, quam de escis, aut quam de ventre. *Joan. Cass. lib. 10. de spiritu acedia.*

17. Natura quidem humana sicut duris laboribus instruitur, ita per otia torpentia fatuatur. *Cass. in epi.*

18. Otium, quod industria et studio maxime contrarium videtur, præcipue subnecti debet: non quo evanescit virtus, sed quo recreatur. *Valerius.*

19. Solitudo est, quæ virum fortem fortissime præcipitat in reatum. Ea enim mediante honestas impudicitix arma sua reddit: degenerat sanctioris vitæ propositum, et odoriferæ opinionis gloria dannabiliter evanescit. *Pet. Bles.*

20. Ingenium hominis ceu cariem et senium in otio contrahit propter obscuritatem, et muta quies vitæque sedentaria in otio semota non corporibus modo, verum etiam animis marcorem conciliat. *Plutarch.*

21. Otium sine literis mors est, et vivi hominis sepultura, omnia nobis mala solitudo persuadet: circumspice singulos, nemo est, qui non sanctius sit cum quolibet esse, quam secum. *Seneca.*

22. Nullus mihi per otium dies exit: partem noctium studiis vendico: non vaco somno, sed succumbo et oculos vigilia fatigatos cadentesque in opere delinco. *Sen. 8. epist.*

23. Demetrius vitam otiosam, et sine ullis fortunæ excursionibus, mare mortuum reputat: in otio inconcusso jacere non est tranquillitas, malitia est. Malo, ut me fortuna in castris suis, quam in deliciis habeat. *Sen. 68. epist.*

24. Gloriari otio, iners ambitio est: vitam in odium otium adducere solet: et sunt quorum corpus innoxium

est, et in mille facinorum furias mens otiosa discurrit.
Sen. 49. epist.

Vide etiam in tit. Acedia, núm. 6, 15. in tit. Hæmo, núm. 34. in tit. Militia, núm. 14. in tit. Sollicitudo, núm. 5.

ODIUM.

1. Tria sunt genera hominum, quæ odit Deus: remanentem, retro redeuntem, oberrantem. Excitandi sunt remanentes, retro redeutes revocandi, errantes in viam reducendi, tardi exhortandi, celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in via, qui forte á meliori proposito declinat, ad illud, quod deterius reliquerat, reversus est retro: qui fidem deserit, á via erravit.
August. de nov. cant.

2. Hoc est perfecto odio odisse, ut vitia, non homines oderis, nec vitia propter homines diligas. *Aug. super ill. Psalm. Perfecto odio oderant illos.*

3. Festuca in oculo, ira est: trabs in oculo, odium est. *Aug. super Matth.*

4. Multum aliud est, quando quisque irascens in aliquo verbo modum excedit, quod postea deleat pœnitendo. Aliud est servare insidias inclusas in corde, multum postremo inter hæc verba scripturæ, *turbatus est præ ira oculus meus*. De illo autem aliquid dictum est: *qui odit fratrem suum, homicida est*, multum interest inter turbatum oculum, et extinctum: festuca turbat, trabs extinguit. *Ibid.*

5. Odium, est velus ira ex pluribus causis collecta, diuturno tempore perseverans. *August. de diffinit.*

6. In comparatione odii, ira festuca est, sed festuca si nutrias, trabs erit: si evellas et projicias nihil erit. *August. in serm.*

7. Nemo potest perfecte diligere quo vocamur, nisi oderit unde revocamur. *August. de vera. rel.*

8. Propemodum naturale est, ut nurus socrum et socrus oderit nurum. *Hier. super Michæam.*

9. Qui occidit, et qui odit fratrem suum, et qui ei detrahit, pari pœna digni esse monstrantur. *Hier. in epistol.*

10. Tunc bene animam nostram odimus, quum ejus carnalibus desideriis non acquiescimus, quum ejus appetitum frangimus, quum ejus voluptatibus reluctamur. *Greg. in moral.*

11. Vitam animæ quælibet culpa polluit, servatus vero dolor contra proximum occidit: menti namque, ut gladius figitur, et mucrone illius ipsa viscerum occulta perforantur. *Greg. 10. Moral.*

12. Qui ergo motum nocendi habet in animo, debet judicare se reum. Si autem prodeat in contumeliam adversus fratrem, eget reconciliatione. Si autem non judicat se reum, nec fratri vult reconciliari, ex contemptu perseverans in odio, reus erit gehennæ. *Greg. super Matth. 5. in hom.*

13. Sicut rex in imagine sua honoratur, sic Deus in homine diligitur et oditur. Non potest hominem odire, qui Deum amat, nec potest Deum amare, qui hominem odit. *Chrys. super Matth. 22.*

14. Nemo potest aliquid oblivisci, quod diligit, aut retinere, quod odit. *Ibidem.*

15. Hac est pugna periculosa et hæc gloriosa victoria, qui poterit odisse quod amat et amare, quod odit. *Chrys. in ho.*

16. Bonos quis nisi stultissimus oderit? malos vero odisse, ratione caret. *Boet. de consol. lib. 4.*

17. Perfectum odium est, homines diligere et eorum vitia semper horrere, nam in illa parte, qua creatura Dei sunt, amandos esse non dubium est: in illa iniquitate horrendi sunt, in qua se polluerunt. Tales placere non possunt, nisi eis, qui factis similibus replicantur. *Cass. super ill. Psal. Perfecto odio oderam illos.*

18. Simul ista mundi rector Deus posuit, odium atque regnum: odia qui nimium timet, regnare nescit. *Seneca.*

19. Pejora sunt tecta odia, quam aperta, et agnoscere amat, qui odium ostendit. *Senec. in Prov.*

20. Propterea te loquax inimicus minus quam taciturnus offendit. *Ibidem.*

21. Quamvis agas, ut ne quis merito tuo oderit: erunt tamen semper, qui te odient. *Senec. in prov.*

22. Semper odiorum honestus occassus, et dum similes nihil aliud habent, quam nocendi cupiditatem, speciosa in melius mutatio est. *Quint. Dec. 9.*

Vide etiam in tit. Amor, núm. 9. in tit. Correctio, núm. 74. in tit. Diabolus, núm. 3. in tit. Homicidium, núm. 4. in tit. Ira, núm. 1, 3, 5, 7. in tit. Labor, núm. 14. in tit. Loquacitas, núm. 12. in tit. Regimen, núm. 35.

OPUS.

1. Sic doce me, ut agam, non ut tantummodo sciam, quid agere debeam. Sicut enim dictum est de Domino, quod non noverat peccatum: et intelligitur non fecerat, sic et justitiam ille vere dicendus est nosse, qui facit. *Aug. super Psal.*

2. Bonus opus fiat non timore, sed amore: non formidine pœnæ, sed dilectione justitiæ: ipsa enim vera et summa libertas est. *Ibidem.*

3. Bonum et rectum est omne, quod agimus, si nec memoriam decipiat oblivio, nec error intelligentiam, nec iniquitas voluntatem: ab his tribus est omne, quod agimus. *Aug. super Joan.*

4. Unusquisque pro operibus suis mercedem accipiet: nec possunt in die iudicii aliorum virtutes aliorum vilia sublevare. *Hieronym.*

5. Quum desideria bona concipimus, semen in terram mittimus, quum vero opera recta incipimus, herbas sumus: quum autem ad profectum boni operis crescimus, ad spicam pervenimus: quum in ejusdem boni operis perfectione solidamur, jam plenum frumentum in spica proferimus. *Gregor. in hom.*

6. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Non sibi aliquid credat, quidquid sibi animus, sine testatione operis respondet: de dilectione conditoris, mens lingua et vita requiritur. Numquam est amor Dei otiosus, operatur enim magna, si est: si verò operari renuit, amor non est. *Ibidem.*

7. In opere perfectus non est, cui adhuc linguæ pravitas contradicit, nec in sermone laudabilis, qui hoc quod loquitur, opere non ostendit. *Gregor. in moral.*

8. Ad vosipsos retrorsum recurrite: si Deum vere amatis, exquirite, nec tamen sibi credat, quidquid animus sine operis attestazione responderit, veniet profecto dies illè, in quo pastor pastorum adpareat, et uniuscujusque facta in publicum deducat. *Greg. in hom.*

9. Non solum illa nostra sunt, quæ ipsi gerimus, sed etiam illa, de quibus in aliorum actione gaudeamus. *Leo in ser.*

Vide etiam in tit. Amor, núm. 35. in tit. Doctrina, núm. 25. in tit. Exemplum, núm. 4, 25. in tit. Fama, núm. 4. in tit. Humilitas, núm. 21. in tit. Intentio, núm. 2. in tit. Labor, núm. 14. in tit. Laus, núm. 20, 29. in tit. Otiositas, núm. 5. in tit. Oratio, núm. 29. in tit. Salus, núm. 4. in tit. Sapientia, núm. 17. in tit. Scriptura, núm. 18.

ORATIO.

1. Nulli languescunt in orando, et in novitate conversionis suæ ferventer orant: postea languide, postea frigide, postea negligenter, quasi securi sint: vigilat hostis, dormis tu? *August. super Psalm. 65.*

2. Oratio tua, locutio est ad Deum: quando legis, Deus tibi loquitur: quando oras, cum Deo loqueris. *Aug. sup. Psal. 85.*

3. Tunc porro in toto corde clamatur, quando aliunde non cogitatur: tales orationes raræ sunt multis, crebre paucis, utrum nec cuiquam nescio. *Aug. supra Psal. 118.*

4. Oratio si pura est, si casta fuerit, cælos penetrans, vacua non redibit. *August. in quodam ser.*

5. Dicuntur fratres in Ægypto crebras quidem orationes habere, sed eas brevissimas, tamen et raplim quodammodo jaculatas, ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat, atque hebeletur intentio. *August. ad Probam.*

6. Fideliter supplicans Deo pro necessitatibus hujus vitæ, et misericorditer auditur, et misericorditer non auditur. Quid enim infirmo sit utilius, magis novit medicus, quam ægrotus. *Aug. in lib. senten. Prosper.*

7. Oratio paucis verbis res multiplices comprehendit: ut sic cito simplicitas fidei, sufficientia suæ saluti addisceret, et prudentia ingeniosorum: profunditate mysteriorum stupesceret. *Aug. in gl. Matth. 6.*

8. Oratio oranti est subsidium, Deo sacrificium, dæmonibus autem est flagellum. *August. in serm.*

9. Plus placet Deo latratus canum mugitus boum, grinnitus porcorum, quam cantus clericorum luxuriantium. *August.*

10. Oratio est animæ sanctæ præsidium, angelo bono solatium, diabolo supplicium, gratum Deo obsequium, et pœnitentia religionis, laus tota, perfecta gloria, spes certa, sanitas incorrupta. *Ibidem.*

11. Mullum precari est Deum quem peccamur diuturna et pia cordis excitatione pulsare, nam plerumque hoc negotium plus gemilibus, quam sermonibus agitur, plus fletu, quam affatu. *August. ad Dioscor.*

12. Hæ sunt duæ alæ orationis, quibus volatur ad Deum: si illud, quod communicatur, ignoscit delinquenti, et donat egentem. *August. in serm. de quod.*

13. Quum oras, clamas non voce, sed mente. Nam et tacentes exaudit Deus, nec quæritur locus, quantum sensus. Hieremias confortatur in carcere: Daniel inter leones exultat: Tres pœri in fornace tripudiant: Iob mudus in sterquilinio triumphat: paradysum de cruce latro invenit, non est locus, ubi non sit Deus. *August. in serm.*

14. De quotidianis brevibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. *August. in enchyr.*

15. Oratio Deum ungit, sed lachryma compungit, hæc lenit, illa cogit. *Aug. in serm.*

16. Ne deficias in oratione. Deus quod concessurus est, et si differt, non aufert: non levitate ulitur, qui promisit, non facile de sententia movetur, quod

promisit, est fixum: fallere non potest, habet unde faciat. *Aug. super Psal. 65.*

17. Orationis puræ magna est virtus, et velut fidelis nuntius, mandatum peragit, et penetrat, quo caro non pervenit. *Ibidem.*

18. Oratio, refectio est jejuniorum: duritiam cordis emollit: austeritatem temperat: jejunium dulcificat. Sicut enim sine potu non est plena refectio, sic et jejunium sine refectioe orationis non potest animam perfecte nutrire. *August. in quodam serm.*

19. Sit oratio pura, simplex, dilucida atque manifesta, plena gravitatis et ponderis, non affectata elegantia, sed non intermissa gratia. *Ambr. de Offic.*

20. Ubi est oratio, adest verbum, fugatur cupiditas, libido discedit. *Ambr. de viduis.*

21. Si pro te rogas lantum, pro te solus rogabis: si autem pro omnibus rogas, omnes pro te rogabunt. *Ambr. in hexam.*

22. Vide quam brevis est oratio, et omnium plena virtutum, primus sermo quantæ est gratiæ! O homo faciem tuam non audebas ad cælum attollere, oculos tuos in terram dirigebas, et subito accepisti gratiam Christi: omnia peccata dimissa sunt: ex malo servo factus es bonus filius: ideo præsume non de operatione tua, sed de gratia Dei. Gratiæ enim salvati estis, ut dicit Apostolus. Non enim hæc arrogantia est, sed fides: prædicare, quod acceperis, non est superbia, sed devotio: ergo attolle oculos ad patrem, qui per lavacrum te genuit: ad patrem, qui per filium te redemit, et dic: Pater noster: bona præsumptio, sed moderata: patrem dicis, quasi filius, sed noli specialiter tibi aliquid vindicare, solius Christi est pater specialis, nobis omnibus in communi est pater: quia illum solum genuit, qui nos creavit. *Ambr. sup. ill. Matth. 6. Pater noster.*

23. Multi minimi, dum congregantur unanimes, sunt magni: et multorum preces impossibile est contemni. *Ambr. lib. de pœnit.*

24. Despiciuntur orationes leves diffidentes, inuli-

les: seculi curis anxie plenæ, et rerum corporalium implicite, bonorum operum fructibus infœcundæ. *Amb. sup. Psal.*

25. Eredientes de hospitio amet oratio: regredientibus de platea occurrat ante sessio, nec prius corpusculum requiescat, quam animam pascat. *Hier. in epist.*

26. Jejunio passiones corporis, oratione pestes sanandæ sunt mentis. *Hier. super Marcum.*

27. Quoties pro centum animabus psallimus, vel missa canitur, tantum prodest cuilibet, quantum si pro qualibet caneretur. *Hier. in epist.*

28. Dominus noster sciens clementiæ suæ pondera atque mensurâs, interdum non exaudit clamantem, ut eum probet, et magis provocet ad rogandum, et quasi in igne excoctum justiorem et puriorem faciat. *Hier. super Habac.*

29. Lectionem frequenter interrumpat oratio, et animam jugiter ad hærentem Deo, grata vicissitudo sanctæ operationis accendat. *Hieron. ad Demetr.*

30. Error fuit, quod dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus: postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio. *Hier. cont. Vigilant.*

31. Quisquis pro aliis intercedere nititur, sibi potius ex charitate suffragatur, et pro semelipso tanto citius exaudiri meretur, quanto magis devote pro aliis intercedit. *Gregor. in moral.*

32. Tunc cor fiduciam in oratione accipit quum sibi vitæ pravitas nulla contradicit. *Ibidem.*

33. Omnipotens Deus sæpe ejus precem in perturbatione deserit, qui præcepta illius in tranquillitate contemnit. *Ibidem.*

34. Dignum profecto est, ut ab ejus beneficiis sit quisque extraneus, cujus jussionibus non vult esse subiectus. *Ibidem.*

35. Talis requirendus est ad orandum, qui sit idoneus ad placendum: quia quum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. *Greg. in past.*

36. Ille Deo veram orationem exhibet, qui semelipsum cognoscit, quia pulvis sit: humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, qui bona quæ agit, esse de misericordia Conditoris agnoscit. *Gregor. in moral.*

37. Virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseverantia continui amoris tenet. Veraciter orare est, amoris in compunctione gemitus, et non composita verba resonare. *Ibidem.*

38. Quanto graviore tumultu carnalium rerum premimur, tanto orationi insistere ardentius debemus. *Greg. in ho.*

39. Ecce stat, qui ante transibat: quia dum adhuc turbas phantasmatum in oratione patimur, Jesum aliquatenus transeuntem sentimus. Quum vero orationi vehementer insistimus, stat Jesus, ut lumen restituat: quia Deus in corde figitur, et lux amissa reparatur. *Greg. in ho. sup. evang.*

40. Illam orationem Deus non exaudit, cui homo, quando psallit, non attendit. *Gregor. in quad. hom.*

41. Conditoris auribus illa maxime oratio commendatur, qua pro inimicis quoque intercedere nitimur. *Gregor. in moral.*

42. Quando fidelis et humilis, et fervens oratio fuerit, cælum sine dubio penetrabit: unde certum est, quod vacua redire non possit. *Bernard.*

43. Nemo nostrum parvipendat orationem suam: dico enim vobis, quod ipse, ad quem oramus, non parvipendit eam. Postquam egressa est ab ore nostro: ipse scribit eam in libro suo, et unum ex duobus indubitanter sperare possumus: quoniam aut dabit quod petimus, aut quod novit utilius. *Ibidem.*

44. Pro se orare necessitas cogit: pro aliis autem charitas fraternitatis hortatur: dulcior autem ante Deum est oratio, non quam necessitas transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat. *Chry. super Matth.*

45. Non voce clamosa pulsandus est Deus, sed conscientia recta placandus, quia non est vocis, sed cordis auditor. Orans nihil novum faciat, quod aspiciant homines, nec voce clamet, nec manus expandat, nec

oculos tollat, ut notabilis fiat. *Chrys. super Matth. 6.*

46. Dicendo, Pater noster, et veniam peccatorum et penarum interitum, et justificationem, et sanctificationem, et liberationem, et filiorum adoptionem, et hereditatem Dei, et fraternitatem cum unigenito copulatam, et sancti Spiritus dona largissima, uno sermone significavit. *Ibidem.*

47. Nihil potentius homine orante. Qui erat cum jejunio duplices alas habet: nam neque oberrat, neque torquet. *Chrys. super Matth. 18.*

48. Colonus Dei, consilium Diaboli non quaerit: colonus autem diaboli et si auxilium Dei quaerit, non invenit. Unde fur orat, ut prosperetur, et fornicator sibi crucis signum facit, ut non comprehendatur, et tanto citius capitur quia nescit justus Deus patrocinium criminibus dare. *Chrys. super Matth. 22.*

49. Consuetudo erat, ei sine eis orare, in quo docemur tempore orationis quaerere secretum, et fugere tumultum. *Chrys. super Matth. 26.*

50. Petentis negligentia reprehenditur, ubi de dantis misericordia non dubitatur. *Chrysost.*

51. Qui vult cum Deo semper esse, frequenter debet orare et legere: nam cum oramus, ipsi cum Deo loquimur: cum vero legimus, Deus nobiscum loquitur: omnis profectus ex lectione et meditatione procedit. *Isidor. de sum. bon. lib. 5. c. 8.*

52. Hoc est remedium ejus, qui vitiorum tentamenti aestuat, ut quoties quolibet vitio tangitur, toties orationem subdat: quia frequens oratio impugnationem vitiorum extinguit. *Ibidem.*

53. Quid prodest strepitus labiorum, ubi cor est mutum? Sicut enim vox sine modulatione est quasi vox porcorum, sic oratio sine devotione est quasi mugitus boum. *Ibidem.*

54. Oratio cordis est, non labiorum: neque enim verba deprecantis Deus intendit, sed orantis cor aspiciit. Melius est cum silentio orare corde, sine sono vocis, quam solis verbis sine intuitu mentis. *Ibidem.*

55. Duobus modis oratio impeditur, ne impetrare

quisque valeat postulata, hoc est: si aut quisque adhuc mala committit: aut si delinquenti sibi debita non dimittit. *Ibidem. c. 7.*

56. Saepe multos Deus non exaudit ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem. *Ibidem.*

57. Orationibus mundamur, lectionibus instruimur: utrumque bonum est, si liceat: si non licet utrumque, melius est orare, quam legere. *Ibid. c. 8.*

58. Multum juvat orationis puritatem, si in omni loco vel tempore nos ab actibus temperemus illicitis: si semper ab otiosis sermocinationibus auditum pariter castigemus, et linguam: quaecumque enim saepius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est saepius ad animum, quasi solitam propriamque recurrant ad sedem: et sicut volutabra sues palustria, columbae lympida solent frequentare fluenta: ita cogitationes puram mentem immunda perturbant, castam spiritualem sanctificant. *Beda de Tempt. Sal.*

59. Psalmus daemones fugat, angelos ad adiutorium salutis invitat, scutum est in nocturnis terroribus, diurnorum requies laborum, tutela pueris, juvenibus ornamentum, solamen senibus, mulieribus aptissimus decor, deserta habitari facit urbes, sobrietatem docet, incipientibus primum efficitur elementum, proficientibus incrementum, perfectis stabile firmamentum. *Bas. in hexam. lib. 9.*

60. Quomodo obtinebit quis ut in oratione sensus ejus non vegetur? si certus sit adsistere ante oculos Domini? *Ibidem.*

61. Si quis intendant ita animam suam in singula verba psalmodum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum, iste est qui complet, quod dicitur: *Psallite sapienter. Ibidem.*

62. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum, etc.* Hujus versiculi oratio in adversis ut eruamur, in prosperis ut servemur, ne extollamur, incessabili jugitate fundenda est: hujus igitur versiculi meditatio in tuo pectore indurpta volvatur: hunc in opere quolibet sive ministerio, sive in itinere cons-

litulus decantare non desinas: hunc, et dormiens et reficiens, et in ultimis naturæ necessitatibus meditare. *Joan. Cass. in collat. 10. Isai. c. 10.*

63. Socrates nihil ultra á diis immortalibus pendendum arbitrabatur, quam ut bona tribuerent: quia hi demum scirent quid unicuique esset utile. *Val. Max.*

64. Non dicimus, pater meus: sed noster: nec da mihi, se da nobis: quia christianitatis magister noluit privalim precem fieri: ut scilicet quis pro se tantum precetur: unum enim orare pro omnibus voluit, quando in uno omnes ipse portavit. *Cyp. de or. Dom.*

65. Ipsius est oratio perfecta, cujus et causa clamat, et lingua, et actus, et sermo, et vita, et cogitatio. *Cass. super Psalm. 16. Exaudi.*

66. Non solum cantantes, sed etiam intelligentes psallere debemus: nemo enim sapienter quidquam facit, quod non intelligit. *Cass. super Psallite.*

67. Pulchre distinctum est psalmos esse vasa veritatis, quasi spiritualia dolia, vinum Domini incorrupto sapore servantia. *Cass. super Psalm. Conf. tibi in.*

68. Magna voce ille clamat ad Dominum, qui quamvis lingua laceat, bonis tamen operibus perseveranter clamat. *Ibid. super psalm. Miser. mei.*

69. Oratio posita est, per quam ira Dei suspenditur, venia procuratur, pœna refugitur, et præmiorum largitas impetratur: cum Deo loquitur, cum iudice fabulatur, præsentem sibi facit, quem videre non prævalet: ad penetralia iudicis precator admittitur, et nullus inde respuitur, nisi qui in ea tepidus invenitur. *Cass. super Psalm. 101.*

70. Ipsa est suavissima virtus harmoniæ, quando vox cognoscitur operibus consonare: nam si hæ duæ res discrepabili varietate dissentiant, nequaquam possunt psalmodiæ temperatam efficere cantilenam: nec ad aures Domini venit, quod se mutua contrarietate confundit. *Ibidem.*

71. In psalmis vincitur mundus: plorando superatur diabolus: et cui nullæ cohortes ad pugnandum sufficiunt, oratione unius pauperis inclinatur. *Ibidem.*

72. Virtutem sanctæ orationis intende: quia tanto se credit celerius audiendam, quanto de imis penetralibus clamat ad Dominum. *Ibidem.*

73. Psalmodia est consolatio sentium, cura dolentium, sanitas ægrolorum, hæc animæ remedium, hæc miseriarum omnium cognoscitur esse suffragium. Nam qui tali munere privatur, ab omni beneficio consolationis excluditur. *Cassiod.*

74. Oratio serenat cor, abstrahit á terrenis, mundat á vitiis, sublevat ad cœlestia, reddit capacius et dignius ad accipienda bona spiritualia. *Ibidem.*

75. Oratio est piæ mentis et humilis ad Deum conversio, fide, spe et charitate subnixæ. *Hugo.*

76. Tunc scito te omnibus cupiditatibus esse solutum, cum eo perveneris, ut Deum nihil roges, nisi quod rogare possis palam. *Sen. epist. 100.*

Vide etiam in tit. Adjutorium, núm. 23. in tit. Angelus, núm. 23. in tit. Communitas, núm. 3. in tit. Contritio, núm. 10. in tit. Divitiæ, núm. 7, 11. in tit. Eleemosyna, núm. 41, 42. in tit. Exemplum, núm. 19. in tit. Jejunium, núm. 25, 26. in tit. Labor, núm. 2. in tit. Lachrymæ, núm. 8, 9, 17. in tit. Martyrium, núm. 3. in tit. Petitio et Prædicatio, núm. 7. in tit. Remuneratio, núm. 1. in tit. Sanctitas, núm. 4. in tit. Satisfactio, núm. 2, 4. in tit. Servitium, núm. 6. in tit. Volunt, núm. 8.

ORDO.

1. Maritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum: nec illum qui viduam, vel repudiatam, vel meretricem in matrimonio sumpsit, nec eum, qui semetipsum quolibet corporis sui membro, indignatione aliqua, vel iusto, vel injusto timore superatus truncaverit: neque illum, qui usuras accepisse vincitur, aut in scena lusisse dignoscitur: neque illum, qui publica penitentia mortalia peccata dellet: neque eum, qui per ambitionem ad imitationem Simonis Magi pecuniam offert: neque illum, qui

aliquando in furiam versus, insanivit, vel afflictione diaboli vexatus est, dicimus. *August. de diffn.*

2. Ne hi, qui ordinati sunt, pereant, provideri debet, quales ordinentur: ut aspiciatur, si vita eorum continens in annis plurimis fuit, si studium lectionis, si eleemosynæ amorem habuerunt. *Greg. in re.*

3. Nullus debet ad altare accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. *Ibidem.*

4. Agnoscat unusquisque ordinem suum, et quid dignum sit eo ordine, quem suscipit, intelligat: et ita libret actus suos, ita etiam sermonem, incessum quoque et habitum moderetur, ut cum ordinis sui professione conveniat, ne audiat dici ad se à Deo. Quia propter vos blasphematur nomen meum inter gentes.

Vide etiam in tit. Acedia núm. 3. in tit. Sacerdotes, núm. 35. in tit. Simonia, núm. 3.

ORNATUS.

1. Nolo, ut de ornamentis auri vel vestis properam habeas in prohibendo sententiam, nisi in eis, qui neque conjugati sunt, neque conjugari cupientes cogitare debent, quomodo placeant Deo. *August. ad Possid.*

2. Animadvertendum est non in solo rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus lutuosis esse posse jactantiam, et eo periculosiorem, quo sub nomine servitutis Dei decipit. *August. in lib. de ser.*

3. Quanta amentia est, effigiem mutare naturæ picturam quærere: tolerabiliora propemodum in adulterio crimina sunt: ibi enim pudicitia, hic natura adulteratur. *Ibidem.*

4. Neglecta mundities, et inculta vestis, cultus ipse sine cultu. *August. lib. 2. de doctrina Christian.*

5. Fucare figmentis, quo vel rubicundior appareat, adulterina fallacia est: qua non dubito ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis permittendæ sunt fœminæ ornari, sed secundum veniam, non secundum impe-

rium execranda autem est superstitio ligaturarum quæ non ad placendum hominibus, sed ad serviendum dæmonibus adhibentur. *August. ad Possid.*

6. Deles picturam Dei mulier si vultum tuum materiali candore oblinias, si exquisito rubore perfundas. *Ambr. in hexam.*

7. Collum catena constringit: pedes compedes includunt, nihil refert an corpus auro ligetur an ferro. Si cervix premitur, si gravatur incessus, nihil precium juvat: nisi quod vos mulieres estis miserabiliores, quam qui publico jure damnantur. Illi optant vives ligari, mulier sic ornata, est domus omnium dæmonum infernalium. *Ambr. lib. 4. de virg.*

8. Neglecta decoris cura plus placet: et hoc ipsum, quod nos non ornamus, ornatus est. *Ibidem.*

9. Decor corporis non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus magis quam expeditus, non pretiosus et albetibus adjutus vestimentis, sed communibus, ut honestati vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitori. *Ambr. de Offic. lib. 4.*

10. Vestes pullas æque devita ut candidas: ornatus et sordes pari modo fugienda sunt: quia alterum delitiis, alterum gloria redolet. *Hier. in epist. ad Nepot.*

11. Inter sericum et lintheamina, quibus tibi videris fulgidus et formosus, intellige te nudum conscissum, sordidum, mendicantem. *Hier. in epist.*

12. Quid dicam de his, qui ambiunt ad sacerdotium, quibus cura est, ut vestes bene oleant, ut pes laxa pelle non sordeat: quibus ut crives calamistro rotentur: quibus ut digiti annullis radient, et si via humidior fiat, vix in eam pedes vestigia imprimant. *Hieron. ad Eustoch.*

13. Si vir vel mulier se ornaverit, et vultus hominum ad se provocaverit, etsi nullum inde sequatur damnum, judicium tamen patietur æternum: quia venenum attulit, si fuisset qui biberet. *Hieronym.*

14. Sunt nonnulli, qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod videlicet, si culpa non esset, nequaquam sermo Dei

tam vigilanter exprimeret, quod dives, qui torquebatur apud inferos, bysso et purpura indutus fuisset. *Greg. in hom.*

15. Quod pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quaeritur, res ipsa testatur: quia nemo vult ibi pretiosus vestibus indui, ubi ab aliis non possit videri. *Ibidem.*

16. Quid de habitu dicam? in quo jam non calor, sed color requiritur: magisque cultui vestium quam virtutum insistitur? pudet dicere: vincuntur in suo studio mulierculæ, quando à monachis pretium affectatur in vestibus, non necessitas. *Bern. super Missus.*

17. Vanum cor, vanitatis nolitiam ingerit corpori. Exterior enim superfluitas interioris vanitatis indicium est. Mollia indumenta, animi molliem indicant, non tantum curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. *Bernard. in apolog.*

18. Quid autem? ab arte calceorum et textorum multa abscindere oportet. Etenim ad luxuriam deduxerunt necessitatem ejus, corrumpentes artem malæ arti commiscentes. *Chrys. super Matth.*

19. Non virgines tantum aut viduas, sed et nuptas, puta, ut omnes omnino fœminas admonendas, quod opus Dei et facturam ejus, et plasma adulterare nullo modo debeant, adhibito flavo colore vel nigro, pulvere vel rubore, aut quomodolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine, et subdit: manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formavit, reformare contendunt. *Cyp. in lib. de habitu virg.*

20. Serico et purpura indutæ, Christum sincere induere non possunt: auro et margaritis adornatæ et monilibus, ornamenta mentis et corporis perdidierunt. *Ibidem.*

21. Superbus autem ut magnificus videatur, sategit vestiri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari: sed quid aliud est, ó homo, pretiosior ornatus, quam sepulcrum foris dealbatum, intus autem spurcitia? Hyacinthus, purpura, et crocus, et byssus in limo putrescunt: aurum et argentum, lapides et gemmæ

in luto sordescunt. Dignitas et potestas in pulvere, honor et gloria male sedent in cinere. *Inno. de vill. cond. hum.*

22. Artificialis species superducitur, et facies obducitur naturalis, tanquam hominis artificium artem superet Creatoris. *Ibidem.*

23. Absit ut adulterinus color comparabilis sit nativo. Quinimo quum facies adulterino colore fucatur, os abominabili fœtore corrumpitur. *Universas venitas omnis homo vivens.* Isaias. Quid enim vanius quam crines pectere, planare casariem, tingere genas, ungere faciem, producere supercilia? quandoquidem vana sit gloria et vana pulchritudo, *omnis caro fœnum*, et omnis gloria ejus tanquam flos agri? *Ibidem.*

24. In cultu observandum est, quod à forma removeatur omnis viro non dignus ornatus. *Tullius.*

25. Adhibenda est autem munditia non odiosa, neque exquisita nimis, tantumque fugiat agrestem et inhumanam negligentiam. *Ibidem.*

26. Omnium istarum pulchritudinem contemnes, si expoliaberis. Equum empturus, solvi jubes stratum: detrahis vestimenta venalibus, ne qua vitia corporis lateant, ornamenta ipsa ementibus suspecta sunt sive crus, sive brachium aspiceres alligatum, nudari juberes, et ipsum corpus ostendi. Mulierem involutam æstimas, si vis illam æstimare, totamque scire qualis sit, fasciam solve: multum mali sub illa latet. *Sen. 81. epist.*

27. Adolescens si fœmineis ornamentis te ornaveris, injuriam facere cogitas. *Sen. lib. de moribus.*

Vide etiam in tit. Gloria vana, núm. 32. in tit. Homo, núm. 14, 19. in tit. Hypocrisis, núm. 2, 4. in tit. Religio, 31. in tit. Virginitas, núm. 3.

PARENTES.

1. Amandus est generator, sed præponendus, est Creator. *August. in quodam serm.*

2. Est approbanda liberalitas: ut proximos semi-